

2024/560

15.2.2024

DECYZJA KOMISJI (UE) 2024/560**z dnia 8 grudnia 2023 r.****w sprawie przyznania Królestwu Hiszpanii odstępstwa od niektórych przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/943 oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/944 w odniesieniu do Wysp Kanaryjskich***(notyfikowana jako dokument nr C(2023) 8638)***(Jedynie tekst w języku hiszpańskim jest autentyczny)****(Tekst mający znaczenie dla EOG)**

KOMISJA EUROPEJSKA,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,

uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/943 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie rynku wewnętrznego energii elektrycznej ⁽¹⁾, w szczególności jego art. 64,uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/944 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej oraz zmieniającą dyrektywę 2012/27/UE ⁽²⁾, w szczególności jej art. 66,

a także mając na uwadze, co następuje:

1. PROCEDURA I ZAKRES DECYZJI

- (1) W dniu 23 listopada 2020 r. Królestwo Hiszpanii („Hiszpania”) przedłożyło Komisji wniosek o odstępstwo („wniosek”) w odniesieniu do położonych poza półwyspem terytoriów Wysp Kanaryjskich, Balearów, Ceuty i Melilli (łącznie „NPT”) zgodnie z art. 64 rozporządzenia (UE) 2019/943 i art. 66 dyrektywy (UE) 2019/944.
- (2) We wniosku zwrócono się początkowo o odstępstwa od art. 8 i 54 dyrektywy (UE) 2019/944 oraz od art. 3, 6, art. 7 ust. 1; art. 8 ust. 1 i 4 oraz art. 9, 10, 11, 14–17, 19–27 i 35–47 rozporządzenia (UE) 2019/943. We wniosku nie określono czasu trwania odstępstwa, o które wniesiono.
- (3) W dniu 18 marca 2021 r. Komisja opublikowała wniosek na swojej stronie internetowej i zachęciła państwa członkowskie i zainteresowane strony do przedstawiania uwag do dnia 30 kwietnia 2021 r.
- (4) W dniach 17 sierpnia 2021 r. i 16 grudnia 2021 r. Komisja zwróciła się do Hiszpanii o dodatkowe informacje na temat wniosku o odstępstwo. Hiszpania udzieliła odpowiedzi w dniach 4 października 2021 r. i 17 stycznia 2022 r. W drugiej odpowiedzi Hiszpania zmieniła zakres swojego wniosku o odstępstwo w następujący sposób:
 - wniosek o odstępstwo od art. 8 dyrektywy (UE) 2019/944 wycofano w odniesieniu do wszystkich NPT,
 - wniosek o odstępstwo od art. 54 dyrektywy (UE) 2019/944 wycofano w odniesieniu do Balearów i Ceuty,
 - Hiszpania zawarła nowy wniosek o odstępstwo od art. 40 ust. 4–7 dyrektywy (UE) 2019/944 w odniesieniu do wszystkich NPT,
 - wniosek o odstępstwo od art. 3 akapit pierwszy lit. d), f), g), h), i), l), m) oraz q) rozporządzenia (UE) 2019/943 wycofano w odniesieniu do wszystkich NPT,

⁽¹⁾ Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 54.⁽²⁾ Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 125.

- Hiszpania wycofała również wniosek o odstępowanie – w odniesieniu do wszystkich NPT – od art. 16 ust. 1 i 2, art. 20 ust. 1 i 2; art. 21 ust. 1–6; art. 22 ust. 1, z wyjątkiem lit. f) i h); art. 22 ust. 4; oraz art. 35–47 rozporządzenia (UE) 2019/943,
- Hiszpania określiła ograniczony czas obowiązywania wnioskowanego odstępowania dla Balearów i Ceuty do czasu całkowitej integracji tych terytoriów z kontynentem (której nie przewiduje się przed 2030 r.).

- (5) Niniejsza decyzja powinna obejmować wyłącznie Wyspy Kanaryjskie. Złożone przez Hiszpanię wnioski o odstępowanie dotyczące NPT obejmujących Ceutę, Melillę i Baleary powinny zostać rozpatrzone w odrębnych decyzjach Komisji w sprawie odstępowania.

2. WYSPY KANARYJSKIE

System elektroenergetyczny i rynek energii elektrycznej na Wyspach Kanaryjskich

- (6) Wyspy Kanaryjskie stanowią jeden z regionów najbardziej oddalonych uznanych na mocy art. 349 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej („TFUE”), a zatem należą do tej kategorii do celów stosowania art. 64 rozporządzenia (UE) 2019/943 i art. 66 dyrektywy (UE) 2019/944.
- (7) Według Hiszpanii położone poza półwyspem terytorium Wysp Kanaryjskich obejmuje sześć wydzielonych systemów elektroenergetycznych: Teneryfę, Gran Canarię, La Palmę, La Gomere, El Hierro i system Lanzarote-Fuerteventura, który łączy wyspy Lanzarote i Fuerteventura za pomocą dwóch kabli o napięciu 132 kV.
- (8) Według Hiszpanii w 2019 r. ponad 75 % zainstalowanej mocy elektrycznej Wysp Kanaryjskich pochodziło z tradycyjnych jednostek mocy cieplnej (węgiel, gaz, olej napędowy). Od 2018 r. udział energii ze źródeł odnawialnych stale rośnie, zwłaszcza na większych wyspach (Gran Canaria i Teneryfa), gdzie stanowi ona znaczną część mocy zainstalowanej. Hiszpania zauważa jednak, że wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych na terytoriach położonych poza półwyspem jest niższe niż w Hiszpanii kontynentalnej ze względu na niewielkie rozmiary terytorium i ograniczenia związane z koniecznością uzyskania niezbędnych pozwoleń środowiskowych w odniesieniu do nowych zdolności wytwórczych, większe zapotrzebowanie na wytwarzanie ze sterowalnych źródeł w celu zagwarantowania bezpieczeństwa dostaw ⁽³⁾ oraz ograniczone zdolności magazynowania.
- (9) Hiszpania zauważa, że Wyspy Kanaryjskie charakteryzują się niewielkimi rozmiarami rynku, co uniemożliwia im czerpanie korzyści z ekonomii skali występujących w kontynentalnym systemie elektroenergetycznym, oraz że ponoszą wyższe koszty paliwa. Ich historycznie uwarunkowana izolacja powoduje również większe zapotrzebowanie na zainstalowaną rezerwę mocy.
- (10) Hiszpania zauważa ponadto, że prawie cała produkcja energii cieplnej na Wyspach Kanaryjskich bezpośrednio lub pośrednio należy do Endesa S.A. W związku z tym, nawet jeśli coraz większy rozwój odnawialnych źródeł energii ułatwia wejście na rynek konkurującym przedsiębiorstwom, Endesa S.A. będzie nadal produkować większość energii elektrycznej na tym terytorium położonym poza półwyspem.
- (11) Według Hiszpanii ta specyfika rynku wiąże się z wyższymi kosztami produkcji energii elektrycznej w porównaniu z kontynentem i brakiem atrakcyjności wejścia na rynek dla nowych przedsiębiorstw, w związku z czym na Wyspach Kanaryjskich nie rozwinęła się efektywna konkurencja.
- (12) Ze względu na problemy związane z brakiem konkurencji i wysokimi kosztami oraz pomimo środków przyjętych w celu wspierania konkurencji i wprowadzenia zachęt gospodarczych mających na celu zwiększenie wydajności operacyjnej instalacji i zmniejszenie kosztów wytwarzania Hiszpania twierdzi, że nie było możliwe stworzenie mechanizmu rynkowego identycznego z mechanizmem istniejącym na kontynencie.

⁽³⁾ Hiszpania wyjaśnia, że ze względu na rezerwy ukryte wskaźnik wykorzystania tradycyjnych jednostek mocy cieplnej w przypadku systemów na terenach położonych poza półwyspem waha się od 40 % do 70 % w porównaniu z 10 % potrzebnymi w systemie kontynentalnym.

- (13) Hiszpania wyjaśnia ponadto, że energia elektryczna wytwarzana na wszystkich NPT, w tym na Wyspach Kanaryjskich, jest wyłączona z systemu przetargowego na rynku kontynentalnym. Systemy elektroenergetyczne NPT korzystają z mechanizmu pierwszeństwa gospodarczego przy dysponowaniu ⁽⁴⁾:
- operator systemu szereguje elektrownie według wartości ekonomicznej w oparciu o koszty zmienne aż do pokrycia zapotrzebowania, biorąc pod uwagę ograniczenia techniczne i rezerwy niezbędne do zagwarantowania dostaw energii elektrycznej,
 - strona popytowa (odbiorcy bezpośredni i dostawcy) powiadamia operatora systemu o godzinowym zapotrzebowaniu w systemach elektroenergetycznych każdego NPT,
 - po dziennym rozdysponowaniu strona popytowa kupuje energię po cenie równoważnej cenie stosowanej w systemie przetargowym na kontynencie.
- (14) Według Hiszpanii mechanizm ten uwzględnia wysokie koszty wytwarzania energii elektrycznej i specyfikę NPT i ma na celu zapewnienie, aby odbiorcy i dostawcy na tych terytoriach nie byli narażeni na wyższe koszty produkcji energii elektrycznej na NPT w porównaniu z Hiszpanią kontynentalną, co opiera się na zasadach solidarności międzyregionalnej.
- (15) Hiszpania wyjaśnia ponadto, że wytwarzanie energii elektrycznej na NPT stanowi system wynagrodzenia regulowanego zamiast systemu wynagrodzenia rynkowego i jest stosowane w warunkach, w których rynek hurtowy nie mógłby funkcjonować, a koszty, ze względów geograficznych i terytorialnych, są wyższe niż koszty wytwarzania energii elektrycznej w Hiszpanii kontynentalnej.
- (16) Hiszpania zauważa, że mechanizm ten zapewnia, by system elektroenergetyczny i budżet publiczny pokrywały dodatkowe koszty wynikające z różnicy między wyższymi kosztami wytwarzania na NPT a ceną energii elektrycznej równoważną cenie energii elektrycznej na kontynencie, tak aby wszyscy konsumenci płacili taką samą cenę za energię elektryczną, niezależnie od systemu, w którym ją zużywają.
- (17) Zdaniem Hiszpanii regulacja działalności w zakresie przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej na NPT jest podobna do regulacji w Hiszpanii kontynentalnej.
- (18) W odniesieniu do rynku detalicznego Hiszpania wyjaśnia, że odbiorcy końcowi na NPT mają prawo wyboru dostawcy na takich samych warunkach jak odbiorcy końcowi w Hiszpanii kontynentalnej. Podobnie pojęcie odbiorców wrażliwych jest zdefiniowane dla całej Hiszpanii i, ogólnie rzecz biorąc, dostawy są organizowane w sposób jednolity w całym kraju. W tym zakresie Hiszpania zauważa, że nie ma różnic między rynkiem detalicznym na kontynencie a rynkiem detalicznym poza kontynentem.

Przegląd ram prawnych dotyczących NPT

- (19) Hiszpania wyjaśnia, że ustawa nr 24/2013 stanowi, iż dostawy energii elektrycznej na NPT podlegają szczególnym regulacjom. Określono w niej również, że działalność ta może wiązać się z dodatkowym wynagrodzeniem na pokrycie różnicy między kosztami wytwarzania energii elektrycznej na NPT a przychodami ze sprzedaży energii elektrycznej na tych terytoriach.
- (20) Hiszpania zauważa, że w ustawie nr 17/2013 ustanowiono przepisy ogólne dotyczące gwarancji dostaw i zwiększenia konkurencji w systemach elektroenergetycznych na NPT ⁽⁵⁾. W szczególności art. 5 ustawy nr 17/2013 stanowi, że elektrownie szczytowo-pompowe na NPT, których głównym celem jest zagwarantowanie dostaw, zapewnienie bezpieczeństwa systemu i włączenie niesterowalnych odnawialnych źródeł energii, mają być własnością operatora systemu.
- (21) Hiszpania wskazuje, że dekret królewski nr 738/2015 szczegółowo reguluje działalność w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i procedurę dysponowania w systemach elektroenergetycznych na NPT, a także system wynagradzania za tę działalność. System wynagradzania opiera się na dwóch składnikach wynagrodzenia: jednym dotyczącym dokonanych inwestycji i innych kosztów stałych i drugim dotyczącym kosztów zmiennych poniesionych w trakcie eksploatacji. Celem tego wynagrodzenia jest pokrycie dodatkowych kosztów wytwarzania energii elektrycznej na NPT. W dekreście królewskim nr 738/2015 definiuje się dodatkowy koszt jako różnicę między wszystkimi kosztami wytwarzania a ceną zapłaconą za dysponowanie energią elektryczną przez operatora systemu.

⁽⁴⁾ Ramy te określono w dekreście królewskim nr 738/2015 z dnia 31 lipca 2015 r. (Real Decreto 738/2015, de 31 de julio, por el que se regula la actividad de producción de energía eléctrica y el procedimiento de despacho en los sistemas eléctricos de los territorios no peninsulares) („dekret królewski nr 738/2015”).

⁽⁵⁾ Ley 17/2013, de 29 de octubre, para la garantía del suministro e incremento de la competencia en los sistemas eléctricos insulares y extrapeninsulares.

- (22) Ponadto w dekreście królewskim nr 738/2015 wprowadzono konkurencyjną procedurę wyboru nowych zdolności i zdolności, które mają zostać zmodernizowane.
- (23) Komisja zauważa w tym zakresie, że mechanizm wynagradzania określony w dekreście królewskim nr 738/2015 otrzymał od Komisji zgodę na przyznanie pomocy państwa w decyzji „SA.42270, Produkcja energii elektrycznej w Hiszpanii na hiszpańskich terytoriach położonych poza półwyspem” ⁽⁶⁾.

3. ODSZTĘPSTWA DOTYCZĄCE WYSP KANARYJSKICH, O KTÓRE WNIESIONO

- (24) Wniosek o odstępstwo złożony w odniesieniu do Wysp Kanaryjskich opiera się na ich statusie jako regionu najbardziej oddalonego zgodnie z art. 349 TFUE.

3.1. Odstępstwo na podstawie art. 66 dyrektywy (UE) 2019/944

- (25) Hiszpania wnosi o odstępstwo od art. 40 ust. 4–7 i art. 54 dyrektywy (UE) 2019/944 w odniesieniu do udzielania zamówień na usługi pomocnicze przez operatora systemu przesyłowego („OSP”) oraz mającego zastosowanie do operatorów systemów przesyłowych zakazu bycia właścicielami, tworzenia i obsługi instalacji magazynowania energii lub zarządzania takimi instalacjami.

3.2. Odstępstwo na podstawie art. 64 rozporządzenia (UE) 2019/943

- (26) Hiszpania wnosi o przyznanie Wyspom Kanaryjskim odstępstwa od następujących przepisów rozporządzenia (UE) 2019/943:
- zasad rynkowych określonych w art. 3 akapit pierwszy lit. a), b), c), e), j), k), n), o) i p),
 - zasad obrotu energią elektryczną przewidzianych w art. 6, art. 7 ust. 1, art. 8 ust. 1 i 4, art. 9, 10, 11, 14, 15, 16 i 17,
 - zasad dotyczących dochodu z ograniczeń przesyłowych określonych w art. 19,
 - art. 14, 15, art. 16 ust. 3–13, art. 17, 19, art. 20 ust. 3–8, art. 21 ust. 7 i 8, art. 22 ust. 1 lit. f) i h), art. 22 ust. 2, art. 22 ust. 3 i 5 oraz art. 25 ust. 2–4 w odniesieniu do wszelkich nowych mechanizmów wsparcia zdolności wytwórczych, które mogą zostać ustanowione w przyszłości,
 - art. 14–17, 19–27, 35–47 w odniesieniu do istniejącego mechanizmu określonego w dekreście królewskim nr 738/2015.

3.3. Czas trwania odstępstw, których dotyczy wniosek

- (27) Hiszpania uważa, że integracja NPT z iberyjskim rynkiem energii elektrycznej zależy od istnienia połączenia międzysystemowego z Hiszpanią kontynentalną. Hiszpania zauważa, że ze względu na odległość geograficzną Wysp Kanaryjskich od kontynentu budowa połączeń wzajemnych z kontynentem byłaby niemożliwa lub zbyt kosztowna. W związku z tym Hiszpania uważa, że odstępstwa dla Wysp Kanaryjskich nie powinny podlegać żadnym ograniczeniom czasowym.

4. UWAGI OTRZYMANE W OKRESIE KONSULTACJI

- (28) Jak opisano w motywie 3, w marcu i kwietniu 2021 r. Komisja przeprowadziła konsultacje publiczne.
- (29) Wszystkie uwagi przedstawione w odpowiedzi na konsultacje publiczne dotyczyły odstępstwa od art. 54 dyrektywy (UE) 2019/944, o które wystąpiła Hiszpania, w odniesieniu do bycia właścicielami instalacji magazynowania, zarządzania nimi i ich obsługi przez OSP.

⁽⁶⁾ Decyzja z dnia 28 maja 2020 r., SA.42270 (2016/NN) – Hiszpańska produkcja energii elektrycznej na hiszpańskich terytoriach położonych poza półwyspem, C(2020) 3401 final.

- (30) Respondenci biorący udział w konsultacjach publicznych byli przeciwni przyznaniu takiego odstępstwa, ponieważ legitymizowałoby ono projekt, w ramach którego przedsiębiorstwo Red Eléctrica de España S.A.U. („REE”), hiszpańskiemu OSP, zezwolono na realizację projektu Chira-Soria na Wyspach Kanaryjskich bez procedury przetargowej („projekt Chira-Soria”) (⁽⁷⁾), przy czym była ona wymagana na mocy art. 54 dyrektywy (UE) 2019/944. Respondenci zauważyli, że fakt, iż odstępstwo obejmuje również pozostałe NPT, nie ma znaczenia, ponieważ orografia Balearów oraz niewielki rozmiar Ceuty i Melilli nie pozwoliłyby na budowę elektrowni szczytowo-pompowych na tych terytoriach (⁽⁸⁾).
- (31) Respondenci wskazali, że sam charakter wyspiarski nie jest wystarczającym uzasadnieniem odstępstwa od wymogu przeprowadzenia procedury przetargowej określonego w art. 54 dyrektywy (UE) 2019/944, biorąc pod uwagę, że podmioty prywatne miały wykazać zainteresowanie projektem Chira-Soria. Twierdzili oni, że zainteresowanie to nie zostało uwzględnione w świetle ustawy nr 17/2013.
- (32) Respondenci podkreślili ponadto, że hiszpański organ regulacyjny, Comisión Nacional de Mercados y Competencia (CNMC), i hiszpańska Rada Nieruchomości wyraziły zaniepokojenie dekretem królewskim nr 738/2015 i rolą REE jako właściciela elektrowni szczytowo-pompowych, a jednocześnie podmiotu, od którego zależy w pierwszej kolejności administracyjny proces wydawania zezwoleń na elektrownie szczytowo-pompowe.
- (33) Respondenci podnieśli również argumenty natury ekonomicznej. Podkreślili, że na Wyspach Kanaryjskich niewielka dostępność wody magazynowanej utrudnia tego rodzaju magazynowanie, co powoduje konieczność odsalania wody morskiej. Wiąże się to z wysokimi kosztami energii i znacznie zmniejsza wydajność projektu Chira-Soria. W tym zakresie respondenci odnieśli się do elektrowni wodnej z turbiną wiatrową Gorona del Viento na wyspie El Hierro, której wydajność wynosi 43 % i jest daleka od poziomu wydajności wynoszącego 70–80 %, który odnotowuje się w przypadku podobnych elektrowni na kontynencie.
- (34) Respondenci twierdzili, że szacowany budżet projektu Chira-Soria podwoił się jeszcze przed rozpoczęciem budowy, i odnieśli się do badań, które sugerują, że inne rozwiązania (np. połączenia międzysystemowe, rozproszone magazynowanie, magazynowanie elektrochemiczne, wodór) byłyby bardziej opłacalne. Odnieśli się również do obciążenia finansowego konsumentów związanego z wysokimi kosztami inwestycji. Podkreślili bardzo wysokie koszty produkcji jedynego podobnego obiektu na Wyspach Kanaryjskich, Gorona del Viento. Z uwagi na mniej korzystną lokalizację projektu Chira-Soria zdaniem respondentów koszty na MWh mogłyby się okazać rekordowo wysokie, co spowodowałoby przekierowanie pieniędzy z inwestycji w inne formy elastyczności, w tym elastyczność zapewnianą przez gospodarstwa domowe i OSP.
- (35) Respondenci zauważyli również, że projekt Chira-Soria nie tylko nie ma uzasadnienia ekonomicznego, ale także nie przyczynia się do integracji energii ze źródeł odnawialnych. Powołali się oni na „ekspertów, z którymi się skonsultowano”, zdaniem których zmagazynowana energia będzie stanowiła głównie energię z paliw kopalnych wytwarzaną przez istniejące stare obiekty ciepłne, których nie można wyłączyć w nocy. Zauważyli oni, że nowe technologie magazynowania (akumulatory i wodór) oraz pojawienie się pojazdów elektrycznych sprawiają, że projekt Chira-Soria jest niepotrzebny, i stanowią one bardziej wydajny, przejrzysty i szybszy sposób ekologizacji systemu energetycznego.
- (36) Ponadto respondenci zauważyli, że projekt Chira-Soria budzi obawy środowiskowe i społeczne. Stwierdzili oni, że budowa ma wpływ na pięć obszarów Natura 2000 i nie została poddana ocenie oddziaływania na środowisko.

(⁽⁷⁾) Projekt Chira-Soria dotyczy budowy instalacji magazynowania energii (elektrowni wodnej szczytowo-pompowej) o mocy zainstalowanej 200 MW i zdolności magazynowania energii 3,5 GWh na wyspie Gran Canaria. Więcej informacji na temat projektu można znaleźć na stronie: Central hidroeléctrica de bombeo reversible Salto de Chira | Red Eléctrica (ree.es).

(⁽⁸⁾) Elektrownie szczytowo-pompowe kwalifikowałyby się jako instalacja magazynowania zgodnie z dyrektywą (UE) 2019/944.

5. OCENA WNIOSKU O ODSZCZEPSTWO DOTYCZĄCEGO WYSP KANARYJSKICH

5.1. Region najbardziej oddalony, który nie może być połączony z unijnym rynkiem energii elektrycznej

- (37) Zgodnie z art. 64 rozporządzenia (UE) 2019/943 odstępstwo od odpowiednich przepisów art. 3 i 6, art. 7 ust. 1, art. 8 ust. 1 i 4, art. 9–11, art. 14–17, art. 19–27, art. 35–47 i art. 51 tego rozporządzenia może zostać przyznane w dwóch przypadkach:
- a) w przypadku małych systemów wydzielonych i małych systemów połączonych, jeżeli państwo lub państwa członkowskie są w stanie wykazać, że doświadczają istotnych problemów w eksploatacji tych systemów. W takim przypadku odstępstwo musi podlegać warunkom mającym na celu zwiększenie konkurencji i integracji z rynkiem wewnętrznym energii elektrycznej;
 - b) w przypadku regionów najbardziej oddalonych w rozumieniu art. 349 TFUE, jeżeli nie mogą one być połączone z unijnym rynkiem energii z oczywistych względów fizycznych.
- (38) Zgodnie z art. 66 ust. 1 akapit pierwszy dyrektywy (UE) 2019/944 odstępstwo od odpowiednich przepisów art. 7 i 8 oraz rozdziałów IV, V i VI może zostać przyznane w przypadku małych systemów wydzielonych i małych systemów połączonych, jeżeli państwo lub państwa członkowskie są w stanie wykazać, że doświadczają istotnych problemów w eksploatacji tych systemów. Art. 66 ust. 2 akapit drugi dyrektywy (UE) 2019/944 stanowi, że w przypadku regionów najbardziej oddalonych w rozumieniu art. 349 TFUE, które nie mogą mieć połączeń wzajemnych z unijnymi rynkami energii elektrycznej, odstępstwo jest objęte warunkami mającymi zapewnić, aby odstępstwo nie utrudniało przechodzenia na energię odnawialną.
- (39) Zarówno z rozporządzenia (UE) 2019/943, jak i z dyrektywy (UE) 2019/944 wynika, że w przypadku regionów najbardziej oddalonych odstępstwo nie może być ograniczone w czasie.
- (40) Wyspy Kanaryjskie stanowią jeden z regionów najbardziej oddalonych uznanych na mocy art. 349 TFUE, a zatem należą do tej kategorii do celów art. 64 rozporządzenia (UE) 2019/943 i art. 66 dyrektywy (UE) 2019/944.
- (41) Obecnie nie planuje się połączenia systemów elektroenergetycznych Hiszpanii kontynentalnej z systemami elektroenergetycznymi Wysp Kanaryjskich. Hiszpania wyjaśnia, że ze względu na odległość nie ma możliwości zintegrowania Wysp Kanaryjskich po rozsądnych kosztach, a także że integracja tych wysp napotyka poważne ograniczenia ze względu na ich topografię, ponieważ są to wyspy wulkaniczne z bardzo nierównym dnem morskim.
- (42) W związku z tym Komisja uważa, że Wyspy Kanaryjskie spełniają kryterium określone w art. 64 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2019/943 i art. 66 ust. 2 dyrektywy (UE) 2019/944, zgodnie z którym nie mogą być one połączone z unijnym rynkiem energii z oczywistych względów fizycznych.
- (43) W związku z tym, zgodnie z art. 64 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2019/943 i art. 66 ust. 1 dyrektywy (UE) 2019/944, Hiszpania nie jest zobowiązana do wykazania, że doświadczają istotnych problemów w eksploatacji systemów elektroenergetycznych na Wyspach Kanaryjskich. Odstępstwo powinno zostać przyznane na czas nieokreślony.

5.2. Zakres odstępstwa

5.2.1. Art. 54 i 66 dyrektywy (UE) 2019/944

- (44) W art. 54 ust. 1 dyrektywy (UE) 2019/944 zakazuje się operatorom systemów przesyłowych bycia właścicielami, tworzenia lub obsługi instalacji magazynowania energii lub zarządzania nimi.

- (45) W art. 54 ust. 2 tej dyrektywy przewidziano możliwość odstąpienia przez państwa członkowskie od tej zasady, w przypadku gdy instalacje są w pełni zintegrowanymi elementami sieci, a organ regulacyjny udzielił zgody, lub gdy spełnione są wszystkie warunki określone w lit. a)–c) tego ustępu.
- (46) Jak stwierdzono w motywie 38 powyżej, zgodnie z art. 66 ust. 2 akapit drugi dyrektywy (UE) 2019/944 państwa członkowskie mogą zwrócić się o odstąpienie od przepisów rozdziału VI (w tym art. 54) w odniesieniu do regionów najbardziej oddalonych w rozumieniu art. 349 TFUE, które nie mogą mieć połączeń wzajemnych z unijnymi rynkami energii elektrycznej, z zastrzeżeniem warunków mających zapewnić, aby odstąpienie to nie utrudniało przechodzenia na energię odnawialną.
- (47) W związku z tym, oprócz zastosowania możliwości odstąpienia przewidzianej w art. 54 ust. 2 dyrektywy (UE) 2019/944, Hiszpania może zwrócić się do Komisji o odstąpienie od art. 54 dyrektywy w odniesieniu do Wysp Kanaryjskich, powołując się na art. 66.

5.2.1.1. Wniosek

- (48) Jak opisano w motywie 20, art. 5 ustawy nr 17/2013 stanowi, że elektrownie szczytowo-pompowe na NPT, których głównym celem jest zagwarantowanie dostaw, zapewnienie bezpieczeństwa systemu i włączenie niesterowalnych odnawialnych źródeł energii, mają być własnością operatora systemu.
- (49) We wniosku Hiszpania zwraca uwagę na wyzwania związane z wprowadzaniem energii ze źródeł odnawialnych na Wyspach Kanaryjskich. Hiszpania wyjaśnia, że wszystkie elektrownie wytwarzające energię ze źródeł odnawialnych na jednej wyspie wytwarzają energię elektryczną w takich samych warunkach meteorologicznych, inaczej niż ma to miejsce w Hiszpanii kontynentalnej. W rezultacie, w miarę wprowadzania produkcji coraz większej ilości energii odnawialnej w systemach elektroenergetycznych Wysp Kanaryjskich, przestrzeganie standardów bezpieczeństwa dostaw staje się coraz trudniejsze. Może to ograniczyć wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w perspektywie długoterminowej.
- (50) Według Hiszpanii fakt, że OSP są właścicielami elektrowni szczytowo-pompowych, w szczególnych przypadkach przewidzianych w ustawie nr 17/2013 nie uniemożliwia inwestorom prywatnym bycia właścicielami takich instalacji, co również przyczyniłoby się do zagwarantowania bezpieczeństwa dostaw. Wszystkie elektrownie szczytowo-pompowe, niezależnie od tego, kto jest ich właścicielem, muszą uczestniczyć w dysponowaniu energią elektryczną, chociaż elektrownie szczytowo-pompowe będące własnością OSP mają być zintegrowane jako usługa pomocnicza w celu zapewnienia dostaw i bezpieczeństwa w przypadku każdego systemu.
- (51) Hiszpania wnosi zatem o odstąpienie od art. 54 dyrektywy (UE) 2019/944 w odniesieniu do Wysp Kanaryjskich zgodnie z art. 66 tej dyrektywy.
- (52) W szczególności złożony przez Hiszpanię wniosek o odstąpienie miałby zastosowanie do trwającego projektu Chira-Soria oraz do wszelkich przyszłych elektrowni szczytowo-pompowych będących własnością operatora systemu, jeżeli jest to uzasadnione jako najlepsza alternatywa zgodnie z obowiązującymi przepisami.

5.2.1.2. Ocena

- (53) Jak stwierdzono w motywie 45, Komisja zauważa, że art. 54 dyrektywy (UE) 2019/944 przewiduje już w ust. 2 możliwość odstąpienia przez państwa członkowskie od zasady określonej w ust. 1 tego artykułu, zgodnie z którą operatorzy systemów przesyłowych nie mogą być właścicielami, tworzyć ani obsługiwać instalacji magazynowania energii, ani nimi zarządzać.
- (54) W świetle możliwości określonej w art. 54 ust. 2 dyrektywy (UE) 2019/944 Komisja uważa, że odstąpienie od art. 54 ust. 1 na podstawie art. 66 dyrektywy w odniesieniu do wszystkich rodzajów technologii magazynowania energii nie jest uzasadnione.
- (55) Biorąc jednak pod uwagę status Wysp Kanaryjskich jako regionu najbardziej oddalonego oraz ich orografię, z ograniczonymi możliwościami połączenia między poszczególnymi wyspami, Komisja uważa, że uzasadnione jest odstąpienie od art. 54 ust. 1 dyrektywy (UE) 2019/944 na podstawie art. 66 tej dyrektywy ograniczone do elektrowni szczytowo-pompowych.

- (56) Elektrownie szczytowo-pompowe umożliwiają zwiększenie bezpieczeństwa dostaw i integrację odnawialnych źródeł energii dzięki zapewnieniu systemowi elektroenergetycznemu źródła elastyczności w zakresie odnawialnych źródeł energii, co pomaga w zrównoważeniu nadwyżki dostaw i uniknięciu ograniczeń. Technologię tę uważa się za kluczową dla optymalnej integracji zmiennych odnawialnych źródeł energii (np. wiatru i energii słonecznej) ⁽⁹⁾. Wydajność energii wodnej odzwierciedla jednak klimatologię, topografię i zasoby wodne każdego regionu, a instalacje są specyficzne dla danej lokalizacji.
- (57) Komisja uważa, że własność elektrowni szczytowo-pompowych przez OSP może być uzasadniona w bardzo szczególnych przypadkach, takich jak Wyspy Kanaryjskie, na których instalacje te są niezbędne do zagwarantowania bezpieczeństwa dostaw i integracji odnawialnych źródeł energii, a systemy elektroenergetyczne mają ograniczone możliwości elastyczności niskoemisyjnej.
- (58) Ponadto ze względu na obecne warunki na rynku energii elektrycznej na Wyspach Kanaryjskich (zob. sekcja 2) wydaje się, że nie można szybko ułatwić inwestycji komercyjnych w elektrownie szczytowo-pompowe, pomimo pilnej potrzeby posiadania instalacji zapewniających elastyczność niskoemisyjną. Wynika to z faktu, że projekty hydroenergetyczne charakteryzują się dłuższym czasem przygotowania projektu oraz budowy i eksploatacji niż inne technologie, a ryzyko inwestycyjne jest wyższe, co może wymagać konkretnych instrumentów i zachęt politycznych, a także długoterminowej perspektywy i wizji politycznej. Pilny charakter takich projektów, biorąc pod uwagę planowane upowszechnienie produkcji energii ze źródeł odnawialnych w najbliższej przyszłości ⁽¹⁰⁾ oraz wyzwania związane z eksploatacją systemu, przed którymi, jak się wydaje, stoją Wyspy Kanaryjskie ⁽¹¹⁾, jest na tyle istotny, że Komisja uważa, iż w przypadku tego regionu najbardziej oddalonego Hiszpanii nie powinna być zobowiązana do spełnienia warunków określonych w art. 54 ust. 2 dyrektywy (UE) 2019/944.
- (59) Odstępstwo od art. 54 ust. 1 dyrektywy (UE) 2019/944 na podstawie art. 66 tej dyrektywy ograniczone do elektrowni szczytowo-pompowych nie powinno uniemożliwiać rynkowego rozwoju projektów magazynowania opartych na tego rodzaju lub innych technologiach na Wyspach Kanaryjskich. Biorąc pod uwagę zobowiązania Hiszpanii dotyczące dekarbonizacji NPT, takich jak Wyspy Kanaryjskie, wraz ze wzrostem wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, oprócz elektrowni szczytowo-pompowych do zapewnienia bezpieczeństwa dostaw prawdopodobnie potrzebne będą instalacje magazynowania energii oparte na innych technologiach.
- (60) Komisja podkreśla ponadto, że spoczywający na OSP obowiązek bycia właścicielem i obsługi instalacji magazynowania energii na terytoriach położonych poza półwyspem określony w ustawie nr 17/2013 wydaje się opierać na kryteriach, które różnią się od kryteriów określonych w art. 54 dyrektywy (UE) 2019/944. W niniejszej decyzji ocenia się jedynie, czy wymogi dotyczące odstępstwa na podstawie art. 66 ust. 2 dyrektywy (UE) 2019/944 są spełnione, i nie przesądza się o wyniku przeprowadzanej przez Komisję oceny zgodności ustawy nr 17/2013 z wymogami określonymi w dyrektywie (UE) 2019/944.

5.2.2. Art. 40 ust. 4–7 dyrektywy (UE) 2019/944

- (61) Według Hiszpanii brak efektywnej konkurencji w segmencie wytwarzania uniemożliwia ustanowienie niezakłóconych rynków energii elektrycznej na NPT. W szczególności uniemożliwia on operatorowi systemu przesyłowego ustanowienie i obsługę rynku bilansującego na Wyspach Kanaryjskich, w tym udzielanie zamówień na rynkowe usługi pomocnicze niezależne od częstotliwości.
- (62) Biorąc pod uwagę brak rynku bilansującego oraz rynkowe udzielanie zamówień na usługi pomocnicze niezależne od częstotliwości na Wyspach Kanaryjskich, Komisja uważa, że odstępstwa od obowiązków określonych w art. 40 ust. 4–7 dyrektywy (UE) 2019/944 zgodnie z art. 66 tej dyrektywy są uzasadnione.

⁽⁹⁾ „Hydropower and pumped hydropower storage in the European Union: Status report on technology development, trends, value chains and markets” [„Energia wodna i elektrownie szczytowo-pompowe w Unii Europejskiej: Sprawozdanie dotyczące stanu rozwoju technologii, tendencji, łańcuchów wartości i rynków”], JRC 2022: https://setis.ec.europa.eu/document/download/82e6a3ad-74f1-4f6d-b2be-006df2de2007_en.

⁽¹⁰⁾ Zob. na przykład środki opisane w projekcie aktualizacji zintegrowanego krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu (2023–2030) przedłożonym przez Hiszpanię w odniesieniu do Wysp Kanaryjskich, mające na celu osiągnięcie dekarbonizacji do 2040 r. (s. 144): https://commission.europa.eu/publications/spain-draft-updated-necp-2021-2030_pl. Zob. również Ley 6/2022, de 27 de diciembre, de cambio climático y transición energética de Canarias.

⁽¹¹⁾ Antonio Morales exige al Ministerio acciones urgentes para acabar con la inseguridad y el riesgo de apagón general en Gran Canaria - Cabildo de Gran Canaria - Portales Web Cabildo GC.

5.2.3. Rozdział II rozporządzenia (UE) 2019/943: ogólne zasady rynku energii elektrycznej – art. 3 i 6, art. 7 ust. 1, art. 8 ust. 1 i 4, art. 9, 10 i 11

5.2.3.1. Wniosek

- (63) Według Hiszpanii brak efektywnej konkurencji między wytwórcami uniemożliwia ustanowienie nieregulowanych rynków energii elektrycznej. Decyzje dotyczące dysponowania na NPT, w tym na Wyspach Kanaryjskich, opierają się na kryteriach technicznych i ekonomicznych, w odniesieniu do których nie zawsze możliwe jest zastosowanie zasad rynkowych. Ponadto Hiszpania wyjaśnia, że kształtowanie się cen na NPT nie opiera się na ofercie i popycie na tych terytoriach, lecz na tym terytorium Hiszpanii kontynentalnej, aby zapobiec ponoszeniu przez konsumentów na NPT dodatkowych kosztów produkcji energii elektrycznej na tych terytoriach.
- (64) Na podstawie tych faktów przedstawionych w poprzednim motywie Hiszpania wnosi o odstąpienie od następujących przepisów art. 3 akapit pierwszy rozporządzenia (UE) 2019/943:
- lit. a), b), o), p), ponieważ według Hiszpanii ceny na przedmiotowych rynkach nie mogą być swobodnie kształtowane w oparciu o ofertę i popyt i na terytoriach tych nie działają rynki terminowe,
 - lit. c), ponieważ Hiszpania uważa, że zasady rynkowe ułatwiające rozwój elastycznego wytwarzania i popytu mogą nie mieć zastosowania na tych terytoriach,
 - lit. e) i k), ponieważ według Hiszpanii wytwórcy nie są odpowiedzialni za sprzedaż produkowanej przez siebie energii elektrycznej (zamiast tego zadaniem operatora systemu jest podjęcie decyzji o tym, energia z których elektrowni powinna zostać rozdysponowana) i nie mogą składać zagregowanych ofert,
 - lit. j), ponieważ Hiszpania uważa, że strategia magazynowania na tych terytoriach może wymagać, aby instalacje magazynowania energii miały pierwszeństwo i nie było traktowane na równi z innymi instalacjami wytwórczymi,
 - lit. n), w odniesieniu do której Hiszpania zauważa, że zasadniczo wejście na rynek i opuszczenie rynku wytwarzania energii elektrycznej mogłoby się opierać na dokonanej przez przedsiębiorstwa ocenie ekonomicznej i finansowej opłacalności swojej działalności, ale w praktyce przedsiębiorstwa wytwarzające energię elektryczną nie mogą uczestniczyć w systemie bez przyznania im regulowanego systemu płatności, za pomocą którego można pokryć koszty wytwarzania.
- (65) Jeżeli chodzi o art. 6, art. 7 ust. 1, art. 8 ust. 1 i 4, art. 9, 10 i 11, Hiszpania podkreśla, że chociaż system elektroenergetyczny na NPT jest regulowany przez system dysponowania, który działa w sposób podobny do unijnych rynków energii elektrycznej, na przykład z dysponowaniem dziennym i śróddziennym, stanowi on system regulowany. Cena zakupu opiera się na cenie kontynentalnej, a nie na uznanych kosztach poniesionych przez wytwórców w związku z prowadzeniem działalności w zakresie wytwarzania energii elektrycznej, w tym usług bilansujących. Na tej podstawie Hiszpania wnosi o odstąpienie od art. 6, art. 7 ust. 1, art. 8 ust. 1 i 4 oraz art. 9, 10 i 11 rozporządzenia (UE) 2019/943, ponieważ na terytoriach położonych poza półwyspem, w tym na Wyspach Kanaryjskich, nie ma rynku bilansującego, a także nie ma możliwości integracji z unijnymi rynkami dnia następnego i dnia bieżącego ze względu na ich izolację.
- (66) W odniesieniu do art. 7 ust. 1 oraz art. 8 ust. 1 i 4 rozporządzenia (UE) 2019/943 Hiszpania zauważa, że ze względu na odizolowany charakter NPT dysponowanie odbywa się niezależnie od rynku kontynentalnego i rynku unijnego – z wyjątkiem ceny referencyjnej zakupu energii opartej na cenie kontynentalnej – przy czym dysponowanie opiera się na harmonogramie godzinowym.
- (67) Podobnie, zgodnie z powyższym, integracja rynków terminowych, techniczne limity cenowe i wartości niedostarczonej energii, o których mowa w art. 9–11 rozporządzenia (UE) 2019/943, są uznawane przez Hiszpanię za niemające zastosowania do dysponowania na NPT.

5.2.3.2. Ocena

- (68) W odniesieniu do wniosku o odstąpienie od art. 3 akapit pierwszy rozporządzenia (UE) 2019/943 Komisja uważa, że:
- ponieważ ceny energii elektrycznej na Wyspach Kanaryjskich nie są kształtowane zgodnie z podejściem rynkowym, lecz za pośrednictwem specjalnego mechanizmu regulowanego, w ramach którego operator systemu rozdysponowuje jednostki wytwarzania dla każdego z wydzielonych systemów elektroenergetycznych, uzasadnione jest odstąpienie od art. 3 akapit pierwszy lit. a), b), e), k) rozporządzenia (UE) 2019/943,

- ponieważ na Wyspach Kanaryjskich nie istnieje rynek terminowy, a dysponowanie przez operatora systemu obejmuje prognozowanie tygodniowe, dzienne i śróddzienne, a także odchylenia w czasie rzeczywistym, uzasadnione jest również odstępstwo od art. 3 akapit pierwszy lit. o) i p) rozporządzenia (UE) 2019/943,
 - chociaż uznaje się, że obecny system regulowany i szczególne cechy Wysp Kanaryjskich mogą utrudnić rozwój bardziej elastycznego wytwarzania, wytwarzania niskoemisyjnego i bardziej elastycznego popytu, nadal konieczne jest stosowanie zasad rynkowych, aby w jak największym stopniu zachęcać do ich rozwoju. W związku z tym Komisja uważa, że odstępstwo od art. 3 akapit pierwszy lit. c) rozporządzenia (UE) 2019/943 nie jest uzasadnione,
 - art. 3 akapit pierwszy lit. j) rozporządzenia (UE) 2019/943 nie uniemożliwia priorytetowego traktowania projektów w zakresie magazynowania energii na Wyspach Kanaryjskich, jeżeli na przykład projekty te zostaną uznane za najlepszy wariant umożliwiający zapewnienie bezpieczeństwa dostaw na Wyspach Kanaryjskich. W związku z tym Komisja uważa, że odstępstwo od art. 3 akapit pierwszy lit. j) rozporządzenia (UE) 2019/943 nie jest uzasadnione;
 - w odniesieniu do art. 3 akapit pierwszy lit. n) rozporządzenia (UE) 2019/943 wejście przedsiębiorstwa na rynek wytwarzania energii elektrycznej lub opuszczenie tego rynku powinno zależeć od dokonanej przez to przedsiębiorstwo oceny ekonomicznej i finansowej opłacalności, z uwzględnieniem możliwości otrzymania regulowanego wynagrodzenia, o którym mowa w motywach 15 i 16. W związku z tym odstępstwo od art. 3 akapit pierwszy lit. n) rozporządzenia (UE) 2019/943 nie jest uzasadnione w przypadku Wysp Kanaryjskich.
- (69) W odniesieniu do będącego przedmiotem wniosku odstępstwa od art. 6, art. 7 ust. 1, art. 8 ust. 1 i 4, art. 9, 10 i 11 rozporządzenia (UE) 2019/943 przepisy te odnoszą się do wymogów dotyczących rynków terminowych, rynków dnia następnego, rynków dnia bieżącego i rynków bilansujących. Z informacji przedstawionych przez Hiszpanię wynika, że wydaje się, iż rynki te nie mogą być skutecznie wdrożone na Wyspach Kanaryjskich (motyw 12), biorąc pod uwagę specyfikę systemów elektroenergetycznych na tym terytorium. W związku z tym Komisja uważa, że odstępstwo od tych przepisów jest uzasadnione.

5.2.4. Rozdział III rozporządzenia (UE) 2019/943: dostęp do sieci i zarządzanie ograniczeniami przesyłowymi – art. 14–17 i 19

5.2.4.1. Wniosek

- (70) Hiszpania wyjaśnia, że wymogi określone w art. 14–16 i art. 19 nie mogą być stosowane na NPT, ponieważ OSP przeprowadza operację dysponowania jednostkami wytwarzania dla każdego z wydzielonych systemów elektroenergetycznych, przy czym systemy te nie stanowią odrębnych wzajemnie połączonych obszarów rynkowych. W ramach tego procesu dysponowania uwzględnia się energię przesyłaną za pośrednictwem połączeń między wyspami w systemie Wysp Kanaryjskich (tj. między Lanzarote a Fuerteventurą). W przypadku ograniczeń przesyłowych w tych połączeniach OSP reorganizuje dysponowanie dostępnymi zdolnościami wytwórczymi, biorąc pod uwagę głównie kryteria techniczne, w celu zapewnienia dostaw. Hiszpania wyjaśnia również, że ponieważ NPT nie stanowią odrębnych obszarów rynkowych, nie istnieje powiązany rynek międzyobszarowych zdolności przesyłowych, w związku z czym nie jest generowany dochód z ograniczeń przesyłowych.

5.2.4.2. Ocena

- (71) Odstępstwa od art. 7 ust. 1 i art. 8 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2019/943 skutkują niewłączeniem systemów elektroenergetycznych na Wyspach Kanaryjskich do zintegrowanych rynków dnia następnego i dnia bieżącego. W związku z tym niektóre przepisy dotyczące funkcjonowania tych rynków niekoniecznie będą miały zastosowanie do Wysp Kanaryjskich.
- (72) Ponadto Wyspy Kanaryjskie nie są uznawane za odrębny obszar rynkowy. Art. 14–17 i art. 19 rozporządzenia (UE) 2019/943 odnoszą się do obszarów rynkowych oraz zarządzania zdolnością i ograniczeniami przesyłowymi między obszarami rynkowymi. Ponieważ żaden z systemów elektroenergetycznych Wysp Kanaryjskich nie stanowi odrębnego obszaru rynkowego, przepisy odnoszące się do obszarów rynkowych nie mają zastosowania do Wysp Kanaryjskich. Wynika z tego, że odstępstwo od wymogów określonych w art. 14 i 15, art. 16 ust. 3–13, art. 17 i 19 rozporządzenia (UE) 2019/943 nie jest uzasadnione.

- (73) Ponadto art. 16 ust. 1 i 2 rozporządzenia (UE) 2019/943, który zawiera ogólne zasady dotyczące zarządzania ograniczeniami przesyłowymi, ma zastosowanie do Wysp Kanaryjskich, ponieważ zasady te zapewniają uczestnikom rynku gwarancje, że OSP ma rozwiązywać problemy związane z ograniczeniami przesyłowymi za pomocą niedyskryminacyjnych i opartych na zasadach rynkowych środków i stosować procedury ograniczania transakcji jedynie w sytuacjach awaryjnych. W związku z tym Komisja uważa, że odstępstwo od art. 16 ust. 1 i 2 rozporządzenia (UE) 2019/943 nie jest uzasadnione.

5.2.5. Rozdział IV rozporządzenia (UE) 2019/943: wystarczalność zasobów – art. 20 ust. 3–8, art. 21 ust. 7 i 8, art. 22 ust. 1 lit. f) i h), art. 22 ust. 2, 3 i 5 oraz art. 25 ust. 2–4

5.2.5.1. Wniosek

- (74) Hiszpania wyjaśnia, że ze względu na izolację NPT oceny wystarczalności zasobów przeprowadzane przez operatora systemu w odniesieniu do każdego z NPT są niezależne i nie są włączone do oceny wystarczalności zasobów na poziomie europejskim ani do oceny wystarczalności zasobów dla Hiszpanii kontynentalnej. W związku z tym Hiszpania uważa, że niektóre przepisy rozdziału IV nie mają zastosowania do NPT. Hiszpania podkreśla jednak, że obecne przepisy krajowe mają na celu, w miarę możliwości, zapewnienie równego traktowania terytoriów położonych poza półwyspem i rynku kontynentalnego, na przykład w odniesieniu do poziomów bezpieczeństwa dostaw lub metodyki przeprowadzania ocen wystarczalności zasobów.
- (75) Hiszpania twierdzi, że wystarczalność na NPT jest zapewniona za pomocą szczególnego mechanizmu alokacji nowych zdolności określonego w dekrete królewskim nr 738/2015, jak opisano w motywach 21–23. Hiszpania uważa, że mechanizm ten należy utrzymać ze względu na wyjątkowy charakter NPT, i związku z tym wnosi o odstępstwo od art. 20 ust. 3–8, art. 21 ust. 7 i 8, art. 22 ust. 1 lit. f) i h), art. 22 ust. 2, 3 i 5 oraz art. 25 ust. 2–4.
- (76) Hiszpania twierdzi, że oceny wystarczalności zasobów na NPT są zgodne z zasadami zawartymi w art. 20 ust. 1 i 2 rozporządzenia (UE) 2019/943. Hiszpania wyjaśnia ponadto, że w przypadku stwierdzenia problemów dotyczących wystarczalności rozwiązuje się je poprzez zaproszenie do składania ofert w przetargu konkurencyjnym (jak określono w dekrete królewskim nr 738/2015) w połączeniu z oceną aukcji zdolności pochodzących ze źródeł odnawialnych. Są to procedury, do których, według Hiszpanii, nie można stosować wymogów określonych w art. 20 ust. 3–8 rozporządzenia (UE) 2019/943.
- (77) Hiszpania wyjaśnia, że przepisy zawarte w art. 21 ust. 7 i 8 rozporządzenia (UE) 2019/943, które odnoszą się do tymczasowego charakteru mechanizmów zdolności wytwórczych, nie są zgodne z mechanizmem określonym w dekrete królewskim nr 738/2015. Stanowi on jednak, że w odniesieniu do wszelkich przyszłych nowych mechanizmów zdolności wytwórczych wymogi określone w art. 21 ust. 7 i 8 rozporządzenia będą miały zastosowanie.
- (78) Hiszpania zauważa, że mechanizm określony w dekrete królewskim nr 738/2015 jest również niezgodny z następującymi przepisami rozporządzenia (UE) 2019/943:
- art. 22 ust. 1 lit. f), który stanowi, że wynagrodzenie ustala się w drodze konkurencyjnego procesu, ponieważ według Hiszpanii wynagrodzenie w ramach istniejącego mechanizmu nie opiera się na procesie konkurencyjnym, lecz na instalacji stanowiącej wskaźnik referencyjny w celu zachęcenia do efektywności,
 - art. 22 ust. 1 lit. h), który stanowi, że mechanizmy zdolności wytwórczych muszą być otwarte na udział wszystkich zasobów, które są w stanie spełnić wymagane parametry techniczne, ponieważ według Hiszpanii mechanizm ten ma zastosowanie wyłącznie do sterowalnych instalacji,
 - art. 22 ust. 2, który zawiera wykaz cech projektowych, z którymi muszą być zgodne rezerwy strategiczne, ponieważ według Hiszpanii odnosi się on do rynków bilansujących, które nie istnieją na NPT,
 - art. 22 ust. 3, w którym ustanawia się dodatkowe wymogi dotyczące mechanizmów zdolności wytwórczych innych niż rezerwy strategiczne, ponieważ według Hiszpanii istniejący mechanizm nie spełnia tych wymogów: opłata nie zmierza zazwyczaj do zera, jeżeli poziom podaży zdolności wytwórczych jest odpowiedni, opłata nie jest powiązana wyłącznie ze zdolnościami wytwórczymi, a obowiązki w zakresie zdolności wytwórczych nie mogą być przekazywane,

- art. 22 ust. 4, który zawiera wymogi dotyczące limitów emisji CO₂ w odniesieniu do mechanizmów zdolności wytwórczych, ponieważ według Hiszpanii obecny mechanizm nie obejmuje żadnych wymogów tego rodzaju, ale pozwala na ustalenie ograniczeń technicznych,
- art. 22 ust. 5, w którym wymaga się dostosowania mechanizmów zdolności wytwórczych obowiązujących w dniu 4 lipca 2019 r.

- (79) Hiszpania wyjaśnia, że normy niezawodności dla terytoriów położonych poza półwyspem nie są dostosowane do wymogów określonych w art. 25 ust. 3 rozporządzenia (UE) 2019/943, ponieważ nie uwzględniają kosztu kapitałowego nowej jednostki. Hiszpania dodaje, że nawet gdyby normy były takie same, mogłyby ewoluować do bardziej rygorystycznych wartości w różnym tempie, na podstawie czego wnosi o odstąpienie od art. 25 ust. 2–4 rozporządzenia (UE) 2019/943.

5.2.5.2. Ocena

- (80) Art. 20 rozporządzenia (UE) 2019/943 dotyczy wystarczalności zasobów na rynku wewnętrznym energii elektrycznej i określa obowiązki państw członkowskich w zakresie sposobu monitorowania wystarczalności zasobów oraz sposobu działania w przypadku stwierdzenia problemów z wystarczalnością zasobów, w szczególności poprzez opracowanie planu wdrażania w celu wyeliminowania zakłóceń regulacyjnych, zapewnienie opartego na zasadach rynkowych zakupu mocy bilansującej lub zniesienie cen regulowanych. Komisja zauważa, że Wyspy Kanaryjskie podlegają ocenie wystarczalności zasobów, która nie jest zintegrowana z oceną wystarczalności na poziomie europejskim lub krajowym. Co więcej, ponieważ większość zasad rynkowych nie może być stosowana na Wyspach Kanaryjskich (zob. sekcje powyżej), większość elementów planów wdrażania zgodnie z art. 20 ust. 3 rozporządzenia (UE) 2019/943 nie ma zastosowania do regulowanego rynku hurtowego na Wyspach Kanaryjskich. W związku z tym Komisja uważa, że odstąpienie od art. 20 ust. 3–8 rozporządzenia (UE) 2019/943 jest uzasadnione.
- (81) W art. 21 ust. 7 rozporządzenia (UE) 2019/943 ustanowiono wymóg efektywnego stopniowego wycofania administracyjnego mechanizmu zdolności wytwórczych w przypadku braku zawarcia nowych umów w ciągu kolejnych trzech lat, natomiast w art. 21 ust. 8 rozporządzenia (UE) 2019/943 określono wymogi dotyczące tymczasowego charakteru mechanizmów zdolności wytwórczych. Z wyjaśnień Hiszpanii wynika, że obecny regulowany mechanizm wynagradzania przewidziany w dekrete królewskim nr 738/2015 za wytwarzanie na NPT (który nie ma charakteru tymczasowego) można uznać za równoważny z mechanizmem zdolności wytwórczych. Aby zapewnić wykonalność tego mechanizmu, który został zatwierdzony decyzją Komisji dotyczącą pomocy państwa w sprawie SA.42270, oraz osiągnięcie założonych celów (m.in. zachęcanie do konserwacji elektrowni i zastąpienia nieefektywnych elektrowni oraz propagowanie odnawialnych źródeł energii w Hiszpanii), Komisja uważa, że odstąpienie od art. 21 ust. 7 w odniesieniu do Wysp Kanaryjskich jest uzasadnione.
- (82) W odniesieniu do wniosku o odstąpienie od art. 21 ust. 8 rozporządzenia (UE) 2019/943 Komisja uważa jednak, że odstąpienie to nie jest uzasadnione, ponieważ nie można przewidzieć ewolucji systemów elektroenergetycznych Wysp Kanaryjskich na przestrzeni czasu. W związku z tym okres obowiązywania regulowanego mechanizmu wynagradzania określonego w dekrete królewskim nr 738/2015 powinien być ograniczony do okresu do dnia 31 grudnia 2029 r. zatwierdzonego decyzją dotyczącą pomocy państwa w sprawie SA. 42270.
- (83) W art. 22 rozporządzenia (UE) 2019/943 określono zasady projektowania mające zastosowanie do mechanizmów zdolności wytwórczych. Komisja uważa, że odstąpienie od art. 22 ust. 1 lit. f) i h) rozporządzenia (UE) 2019/943 mające zastosowanie po dacie wygaśnięcia regulowanego mechanizmu wynagradzania określonego w decyzji dotyczącej pomocy państwa w sprawie SA. 42270 utrudniłoby przejście na odnawialne źródła energii, większą elastyczność, magazynowanie energii, elektromobilność i odpowiedź odbioru, ponieważ przepisy te mają na celu umożliwienie udziału wszystkich technologii na konkurencyjnych zasadach. W związku z tym Komisja uważa, że odstąpienie od art. 22 ust. 1 lit. f) i h) nie jest uzasadnione. Powinno to pozostawać bez uszczerbku dla zobowiązań i umów zawartych w odniesieniu do Wysp Kanaryjskich w ramach mechanizmu wynagradzania określonego w dekrete królewskim nr 738/2015, zatwierdzonego decyzją dotyczącą pomocy państwa w sprawie SA. 42270.
- (84) Na podstawie informacji przekazanych przez Hiszpanię (motyw 77) Komisja uważa, że odstąpienie od wymogów określonych w art. 22 ust. 2 i 3 rozporządzenia (UE) 2019/943 jest uzasadnione.

- (85) W odniesieniu do wniosku o odstępstwo od art. 22 ust. 5 rozporządzenia (UE) 2019/943 Komisja uważa, że odstępstwo nie jest uzasadnione, ponieważ art. 22 ust. 5 tego rozporządzenia nie ma zastosowania do mechanizmów zdolności wytwórczych zatwierdzonych po dniu 4 lipca 2019 r.
- (86) W odniesieniu do art. 22 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2019/943, w którym określono wymogi dotyczące limitów emisji CO₂ w odniesieniu do mechanizmów zdolności wytwórczych, Komisja uważa, że wymogi dotyczące limitów emisji CO₂ nie mają zastosowania do obecnego regulowanego mechanizmu wynagradzania zatwierdzonego decyzją dotyczącą pomocy państwa w sprawie SA. 42270 w świetle niewielkiego rozmiaru systemów elektroenergetycznych Wysp Kanaryjskich, ograniczeń związanych z koniecznością uzyskania niezbędnych pozwoleń środowiskowych w odniesieniu do nowych zdolności wytwórczych oraz większego zapotrzebowania na wytwarzanie ze sterowalnych źródeł w celu zapewnienia włączenia odnawialnych źródeł energii do systemów elektroenergetycznych Wysp Kanaryjskich i zagwarantowania bezpieczeństwa dostaw. Komisja uważa, że odstępstwo od art. 22 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2019/943 mające zastosowanie po dacie wygaśnięcia regulowanego mechanizmu wynagradzania określonego w decyzji dotyczącej pomocy państwa w sprawie SA. 42270 utrudniłoby przejście na odnawialne źródła energii, większą elastyczność, magazynowanie energii, elektromobilność i odpowiedź odbioru, ponieważ przepisy te mają na celu umożliwienie udziału wszystkich technologii na konkurencyjnych zasadach. W związku z tym Komisja uważa, że odstępstwo od art. 22 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2019/943 nie jest uzasadnione. Powinno to pozostać bez uszczerbku dla zobowiązań i umów zawartych w odniesieniu do Wysp Kanaryjskich w ramach mechanizmu wynagradzania określonego w dekrete królewskim nr 738/2015, zatwierdzonego decyzją dotyczącą pomocy państwa w sprawie SA. 42270.
- (87) Komisja uważa, że na podstawie wyjaśnień przedstawionych przez Hiszpanię (zob. motyw 78) odstępstwo od art. 25 ust. 2–4 rozporządzenia (UE) 2019/943 w odniesieniu do eksploatacji systemów elektroenergetycznych na Wyspach Kanaryjskich jest uzasadnione.

5.2.6. Odstępstwo od art. 14–17, 19–27 i 35–47 rozporządzenia (UE) 2019/943 w odniesieniu do mechanizmu przewidzianego w dekrete królewskim nr 738/2015

- (88) W swoim wniosku, zmienionym drugim zestawem wyjaśnień przesłanych przez Hiszpanię w dniu 17 stycznia 2022 r., Hiszpania stwierdziła, że w odniesieniu do istniejącego mechanizmu przewidzianego w dekrete królewskim nr 738/2015 konieczne jest odstępstwo od art. 14–17, 19–27, 35–47 rozporządzenia (UE) 2019/943. Komisja uważa, że tak szerokie odstępstwo nie jest konieczne do zapewnienia jego stosowania. Zdaniem Komisji uzasadnione są jedynie odstępstwa wymienione w powyższych sekcjach.

5.3. Brak przeszkód w przejściu na odnawialne źródła energii, większej elastyczności, magazynowaniu energii, elektromobilności i odpowiedzi odbioru

- (89) Zgodnie z art. 64 ust. 1 akapit piąty rozporządzenia (UE) 2019/943 i art. 66 ust. 2 dyrektywy (UE) 2019/944 decyzja o przyznaniu odstępstwa ma na celu zapewnienie, aby nie utrudniało ono przejścia na odnawialne źródła energii, większej elastyczności, magazynowania energii, elektromobilności i odpowiedzi odbioru.
- (90) Jeżeli chodzi o przejście na odnawialne źródła energii oraz większą elastyczność (w tym odpowiedź odbioru) i magazynowanie energii, należy zauważyć, że dobrze funkcjonujące rynki terminowe, rynki dnia następnego, rynki dnia bieżącego i rynki bilansujące, zgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniu (UE) 2019/943 i dyrektywie (UE) 2019/944, powinny zapewnić niezbędne sygnały w zakresie dysponowania i inwestycji, aby zmaksymalizować potencjalny rozwój tych technologii. Na przykład rozwój odpowiedzi odbioru, która może być uruchamiana w okresach, w których systemy elektroenergetyczne Wysp Kanaryjskich znajdują się pod presją, byłby zasadniczo łatwiejszy do osiągnięcia w systemie, w którym ceny popytu odzwierciedlają godzinową sytuację w zakresie wytwarzania energii na Wyspach Kanaryjskich, a nie na kontynencie. Nie uniemożliwia to automatycznie rozwoju odpowiedzi odbioru lub innych form elastyczności w obecnym otoczeniu regulacyjnym. Nie można jednak wykluczyć, że decyzja o przyznaniu odstępstwa może mieć negatywny wpływ na taki potencjalny rozwój.
- (91) Z drugiej strony w art. 64 rozporządzenia (UE) 2019/943 nie wymaga się, aby decyzje o przyznaniu odstępstwa służyły maksymalizacji potencjału w zakresie elastyczności lub magazynowania energii. Odstępstwo przewidziane w art. 64 tego rozporządzenia ma na celu wyłącznie zapewnienie, aby „nie utrudniało” ono takiego przejścia. Innymi słowy, odstępstwo nie może zapobiegać rozwojowi sytuacji, który nastąpiłby w sposób naturalny, gdyby odstępstwo nie zostało przyznane. Jest mało prawdopodobne, aby w przypadku braku odstępstwa dobrze funkcjonujące rynki terminowe, rynki dnia następnego, rynki dnia bieżącego i rynki bilansujące rozwinęły się w każdym z systemów elektroenergetycznych na Wyspach Kanaryjskich. Wynika to z wyzwań związanych z funkcjonowaniem małych i wydzielonych systemów elektroenergetycznych, bardzo niskim poziomem konkurencji w segmencie wytwarzania energii oraz brakiem połączenia z rynkiem kontynentalnym opisanym w sekcji 2.

- (92) Jeżeli chodzi w szczególności o magazynowanie energii, Komisja uznaje znaczenie tej technologii dla integracji zmiennych źródeł energii, takich jak odnawialne źródła energii, zwłaszcza w małych i wydzielonych systemach, takich jak Wyspy Kanaryjskie. Komisja uważa jednak, że w miarę możliwości należy wspierać inwestycje rynkowe w te technologie ⁽¹³⁾. Z tego powodu Komisja uważa, że odstępstwo od art. 54 dyrektywy (UE) 2019/944 na podstawie art. 66 tej dyrektywy jest uzasadnione wyłącznie w odniesieniu do elektrowni szczytowo-pompowych.
- (93) Odstępstwo nie wydaje się mieć zauważalnego wpływu na elektromobilność.

5.4. Czas trwania odstępstwa

- (94) W art. 64 rozporządzenia (UE) 2019/943 i art. 66 dyrektywy (UE) 2019/944 wyraźnie wskazano, że jedyny przypadek, w którym Komisja może przewidzieć nieograniczone odstępstwo, dotyczy regionów najbardziej oddalonych w rozumieniu art. 349 TFUE, które nie mogą być połączone z unijnym rynkiem energii z oczywistych względów fizycznych. Jest to łatwo zrozumiałe, ponieważ regiony te nie mają żadnego wpływu na rynek wewnętrzny energii elektrycznej.
- (95) Jak wspomniano w motywie 42, Wyspy Kanaryjskie stanowią jeden z regionów najbardziej oddalonych uznanych na mocy art. 349 TFUE i nie mogą być połączone z unijnym rynkiem energii z oczywistych względów fizycznych. W związku z tym odstępstwo powinno zostać przyznane na czas nieokreślony,

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DECYZJĘ:

Artykuł 1

Królestwu Hiszpanii przyznaje się w odniesieniu do Wysp Kanaryjskich odstępstwo od przepisów art. 3 akapit pierwszy lit. a), b), e), k), o) i p), art. 6, art. 7 ust. 1, art. 8 ust. 1 i 4, art. 9, 10, 11, art. 20 ust. 3–8, art. 21 ust. 7, art. 22 ust. 2 i 3 oraz art. 25 ust. 2–4 rozporządzenia (UE) 2019/943, a także od przepisów art. 40 ust. 4–7 oraz – w zakresie dotyczącym elektrowni szczytowo-pompowych – art. 54 dyrektywy (UE) 2019/944.

Artykuł 2

Odstępstwo na mocy art. 1 przyznaje się na czas nieokreślony.

Artykuł 3

Niniejsza decyzja skierowana jest do Królestwa Hiszpanii.

Sporządzono w Brukseli dnia 8 grudnia 2023 r.

W imieniu Komisji
Kadri SIMSON
Członek Komisji

⁽¹³⁾ Zob. motyw 62 dyrektywy (UE) 2019/944.